

Na temelju Članka 113. stavak 4. Zakona o veterinarstvu ("Službene novine Federacije BiH", broj 46/00), federalni ministar poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, donosi

PRAVILNIK

O STRUČNIM ISPITIMA DOKTORA VETERINARSKJE MEDICINE I VETERINARSKIH TEHNIČARA

Članak 1.

Ovim pravilnikom utvrđuje se program i način polaganja stručnih ispita doktora veterinarske medicine i veterinarskih tehničara i laboranata, obrazovanje ispitnih povjerenstava, obrazac uvjerenja o položenom stručnom ispitu, visina troškova kao i izdavanje uvjerenja o položenom stručnom ispitu.

Članak 2.

Po ovom pravilniku doktori veterinarske medicine, veterinarski tehničari i veterinarski laboranti, polažu stručni ispit iz zaštite zdravlja životinja, veterinarsko-zdravstvene preventive u prometu i proizvodnji te nadzora nad izvršavanjem: Zakona o veterinarstvu ("Službene novine Federacije BiH", broj 46/00), Zakona o lijekovima koji se rabe u veterinarstvu ("Službene novine Federacije BiH", broj 15/98) i drugih podzakonskih propisa proizišlih iz navedenih zakona, odredaba o pojedinim pitanjima unaprijednja stočarstva, i drugih propisa o zdravstvenoj zaštiti životinja i ljudi od bolesti koje se prenose sa životinja na ljude, kao i zdravstvene kontrole i kontrole kakvoće životinja, proizvoda životinjskog porijekla, konfiskata, proizvoda namijenjenih utilizaciji i otpadnih životinjskih materija.

Članak 3.

Doktori veterinarske medicine, veterinarski tehničari i veterinarski laboranti obvezni su nakon završenog školovanja obaviti pripravnički ili volonterski staž.

Pripravnički ili volonterski staž se obavlja u veterinarskim organizacijama, veterinarskim ustanovama, veterinarskim službama i u samostalnoj veterinarskoj praksi.

Navedeni subjekti iz veterinarske djelatnosti su obvezni da osiguraju i mogućnost obavljanja volonterskog staža doktorima veterinarske medicine, veterinarskim i laboratorijskim tehničarima sa područja na kojem djeluju.

Pripravnički i volonterski staž se provodi po programu, koji utvrđuje organ upravljanja organizacije u kojoj pripravnik obavlja staž, a isti mora biti sukladan programu utvrđenom ovim pravilnikom po kome se vrši polaganje stručnog ispita.

Program mora biti uručen pripravniku prilikom zasnivanja pripravničkog ili volonterskog odnosa.

Kandidat za polaganje stručnog ispita za vrijeme pripravničkog ili volonterskog staža vodi dnevnik rada.

Članak 4.

Doktori veterinarske medicine, veterinarski tehničari i laboranti sa radnim iskustvom na poslovima veterinarstva koji na dan stupanja na snagu ovog pravilnika nemaju položen stručni ispit dužni su ga položiti u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu istog.

Članak 5.

Po završetku pripravničkog ili volonterskog staža pripravnik polaže stručni ispit po programu koji se sastoji iz usmenog i praktičnog dijela ispita.

Članak 6.

Program usmenog dijela stručnog ispita za doktore veterinarske medicine obuhvata slijedeće predmete:

1. Zarazne i invazione bolesti životinja sa ekonomikom kontrole bolesti,
2. Higijena namirnica životinjskog porijekla,
3. Fiziologija i patologija razmnažanja, porodiljstvo i bolesti vimena,
4. Zoohigijena,
5. Propisi iz oblasti veterinarstva,
6. Veterinarska služba u oružanim snagama, zaštita i spašavanje životinja i namirnica životinjskog porijekla od opasnosti i posljedica prirodnih i drugih nesreća te ratnih djelovanja.

Program usmenog dijela stručnog ispita za veterinarske tehničare i laborante obuhvata slijedeće predmete:

1. Zarazne i parazitarne bolesti domaćih životinja,
2. Higijena i tehnologija namirnica animalnog porijekla,
3. Porodiljstvo, suzbijanje neplodnosti i vještačko osjemenjavanje,
4. Zoohigijena,
5. Propisi iz oblasti veterinarstva,
6. Veterinarska služba u oružanim snagama, zaštita i spašavanje životinja i namirnica životinjskog porijekla od opasnosti i posljedica prirodnih i drugih nesreća te ratnih djelovanja.

Program praktičnog dijela stručnog ispita za doktore veterinarske medicine iz predmeta:

1. Higijena namirnica životinjskog porijekla.

Program praktičnog dijela stručnog ispita za veterinarske tehničare i laborante iz predmeta:

1. Higijena namirnica životinjskog porijekla.

Članak 7.

Gradivo, pravni izvori i temeljna literatura programa stručnog ispita prilog su ovom pravilniku i čine njegov sastavni dio.

Članak 8.

Doktori veterinarske medicine i veterinarski tehničari i laboranti polažu stručni ispit pred Povjerenstvom za polaganje stručnih ispita (u daljnjem tekstu: Komisija) koju obrazuje Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva (u daljnjem tekstu: Federalno ministarstvo).

Povjerenstvo se sastoji od predsjednika i pet članova. Članovi povjerenstva su istovremeno i ispitivači.

Predsjednik i članovi povjerenstva imenuju se iz reda istaknutih stručnih radnika koji imaju visoku školsku spremu odnosno posjeduju jedan od naučnih stupnjeva veterinarskih nauka.

Povjerenstvo ima sekretara.

Članovi povjerenstva i ispitivači se imenuju aktom o obrazovanju povjerenstva.

Članak 9.

Predsjedniku, članovima, ispitivačima i sekretaru povjerenstva pripada naknada za rad u povjerenstvu.

Visinu naknade iz stavka 1. ovog Članka određuje federalni ministar poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva (u daljnjem tekstu: federalni ministar).

Članak 10.

Troškove polaganja stručnog ispita snosi kandidat.

Članak 11.

Prijavu za polaganje stručnog ispita kandidat podnosi Federalnom ministarstvu.

Prijava za polaganje stručnog ispita sadrži: prezime i ime kandidata, datum i mjesto rođenja, koju je školu ili fakultet i kada završio i u kojoj je organizaciji završio pripravnički ili volonterski staž.

Uz prijavu se prilaže: ovjeren prijepis diplome, odnosno svjedodžbe, dokaz o završenom pripravničkom ili volonterskom stažu, ovjeren dnevnik rada o programu provođenja staža i dokaz o uplati iznosa troškova za polaganje stručnog ispita.

Dnevnik rada ovjerava poslovodni organ organizacije i rukovodioci organizacionih jedinica kod kojih je pripravnik obavio pripravnički ili volonterski staž.

Prijava se podnosi najkasnije u roku od 30 dana od dana završetka pripravničkog ili volonterskog staža.

Članak 12.

Povjerenstvo određuje rokove, raspored i vrijeme polaganja stručnog ispita.

Kandidat mora biti obaviješten o datumu polaganja najkasnije 15 dana prije dana određenog za polaganje stručnog ispita.

Članak 13.

Stručni ispit se polaže prvo po programu za usmeni, a zatim iz predmeta "Higijena namirnica životinjskog porijekla" po programu za praktični dio ispita.

Članak 14.

Kandidat će biti ispitan iz svakog predmeta u okviru propisanog gradiva, pri čemu treba imati u vidu praktični karakter stručnog ispita.

Konačan uspjeh kandidata ocjenjuje se prema ukupno pokazanom znanju na usmenom i praktičnom dijelu stručnog ispita.

Članak 15.

Po završetku ispita povjerenstvo ocjenjuje cjelokupan uspjeh kandidata ocjenom: "položio stručni ispit" ili "nije položio stručni ispit", ili "upućen na popravni ispit iz jednog predmeta" ili "upućen na popravni ispit iz dva predmeta".

Ocjenu o postignutom uspjehu povjerenstvo utvrđuje većinom glasova.

Članak 16.

Ako kandidat ne pristupi polaganju stručnog ispita ili prije početka polaganja izjavi da odustaje od ispita, smatrat će se da ispit nije polagao.

Ako kandidat odustane od već započetog stručnog ispita, smatrat će se da ispit nije položio.

Članak 17.

Započeti stručni ispit može se odložiti na pismeni zahtjev kandidata ako kandidat dokaže da zbog bolesti ili iz drugih opravdanih razloga nije sposoban da nastavi polaganje ispita (duža bolest, smrtni slučaj, službene obveze i dr.).

O odlaganju ispita odlučuje povjerenstvo većinom glasova o čemu se sačinjava službena zabilješka.

Odloženi ispit kandidat može nastaviti najkasnije u roku od tri mjeseca od dana donošenja odluke o odlaganju ispita. Ako kandidat u ovom roku ne pristupi polaganju stručnog ispita, smatrat će se da ispit nije položio.

Pri polaganju nastavka odloženog stručnog ispita kandidat ne polaže one predmete koje je položio do trenutka odlaganja polaganja ispita.

Članak 18.

Ako kandidat ne pokaže zadovoljavajuće znanje iz jednog ili dva predmeta u okviru cjelokupnog stručnog ispita, upućuje se na polaganje popravnog ispita.

Kandidat koji ne pokaže zadovoljavajuće znanje iz tri ili više predmeta ocjenjuje se ocjenom "nije položio stručni ispit" i upućuje se na ponavljanje ispita.

Članak 19.

Popravni ispit se polaže u roku koji odredi povjerenstvo, a koji ne može biti kraći od 30 niti duži od 60 dana.

Ponovnom ispitu kandidat može pristupiti po proteku roka od 60 dana od dana polaganja ispita.

Članak 20.

Ako kandidat na popravnom ispitu ne dobije pozitivnu ocjenu, ili bez opravdanog razloga ne pristupi popravnom ispitu ili odustane od započetog polaganja popravnog ispita, smatrat će se da nije položio stručni ispit.

Članak 21.

Kandidatu koji je položio stručni ispit izdaje se uvjerenje o položenom stručnom ispitu.

Uvjerenje o položenom stručnom ispitu izdaje Federalno ministarstvo na obrascu koji je sastavni dio ovog pravilnika, kao i gradivo, pravni izvori i temeljna literatura usmenog i praktičnog dijela stručnog ispita za doktore veterinarske medicine, veterinarske tehničare i laborante.

Uvjerenje o položenom stručnom ispitu potpisuje predsjednik povjerenstva.

Članak 22.

O toku stručnog ispita vodi se zapisnik u koji se unosi sastav povjerenstva, imena ispitivača, datum i mjesto održavanja stručnog ispita, prezime i ime, prebivalište kandidata, naziv organizacije u kojoj je kandidat obavio pripravnički ili volonterski staž, postavljena pitanja i uspjeh kandidata po pojedinim predmetima i u cjelini.

Članak 23.

Administrativne poslove i evidenciju o osobama koje su polagale stručni ispit vodi Federalno ministarstvo - Sektor veterinarstva.

Evidencija iz stavka 1. ovog Članka sadrži slijedeće podatke: redni broj, prezime i ime, godinu i mjesto rođenja, prebivalište i školsku spremu kandidata, naziv organizacije u kojoj je kandidat obavio pripravnički ili volonterski staž, kada je polagao stručni ispit i podatke o uspjehu na ispitu.

Članak 24.

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine prestaje primjena odredaba koje se odnose na ovu oblast, a primjenjivale se na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine.

Članak 25.

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenim novinama Federacije BiH".

Broj 01-02-21/03
7. siječnja 2003. godine
Sarajevo

Ministar
Behija Hadžihajdarević, v. r.

**Obrazac uvjerenja o položenom stručnom
ispitu za doktore veterinarske medicine**

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA
BOSNE I HERCEGOVINE
Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva

grb
Federacije

Broj: _____

Sarajevo: _____

Na temelju Članka _____ Pravilnika o stručnim ispitima doktora veterinarske medicine i uposlenika srednje stručne spreme ("Službene novine Federacije BiH", broj _____), Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, izdaje

**UVJERENJE
O POLOŽENOM STRUČNOM ISPITU
DOKTORA VETERINARSKE MEDICINE**

_____, rođen-a dana
(ime i prezime)

_____ god. u _____ općina _____, Država
_____

Pripravnički, volonterski staž obavio-la u: _____, polagao-la je stručni ispit po programu za polaganje stručnog ispita doktora veterinarske medicine u vremenu od _____ do _____, god. pred povjerenstvom za polaganje stručnih ispita i prema ocjeni povjerenstva.

ISPIT JE POLOŽIO-LA

Taksa prema tarifnom broju 4. Zakona o federalnim upravnim pristojbama i tarifi federalnih upravnih pristojbi ("Službene novine Federacije BiH", br. 6/98 i 8/00) u iznosu od 10,00 KM uplaćena je na račun "Federalne administrativne takse".

**PREDSJEDNIK
POVJERENSTVA**

_____

MINISTAR

_____

**Obrazac uvjerenja o položenom stručnom
ispitu za uposlenike srednje stručne spreme**

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA
BOSNE I HERCEGOVINE
Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva

grb
Federacije

Broj: _____

Sarajevo: _____

Na temelju Članka _____ Pravilnika o stručnim ispitima doktora veterinarske medicine i uposlenika srednje stručne spreme ("Službene novine Federacije BiH", broj _____), Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, izdaje

**UVJERENJE
O POLOŽENOM STRUČNOM ISPITU
VETERINARSKIH TEHNIČARA I LABORANATA
(veterinarske tehničare-veterinarske laborante)**

_____, rođen-a dana
(ime i prezime)
_____ god. u _____, općina _____, Država
_____, Pripravnički, volonterski staž obavio-la u: _____
_____, polagao-la je stručni ispit po programu za polaganje stručnog ispita
zaposlenika srednje stručne spreme u vremenu od ____do_____, god. pred povjerenstvom za
polaganje stručnih ispita i prema ocjeni povjerenstva.

ISPIT JE POLOŽIO-LA

Taksa prema tarifnom broju 4. Zakona o federalnim upravnim pristojbama i tarifi federalnih upravnih pristojbi ("Službene novine Federacije BiH", br. 6/98 i 8/00) u iznosu od 10,00 KM uplaćena je na račun "Federalne administrativne takse".

PREDSJEDNIK
POVJERENSTVA

MINISTAR

Gradivo, pravni izvori i temeljna literatura usmenog dijela stručnog ispita za doktore veterinarske medicine

1. Zarazne i invazione bolesti životinja sa ekonomikom kontrole bolesti:

- Etiologija, epizootiologija, dijagnostika i profilaksa zaraznih bolesti životinja od interesa za Federaciju, odnosno bolesti koje su određene listom OIE-a,
  - Etiologija, epizootiologija, dijagnostika i profilaksa zaraznih bolesti životinja od posebnog interesa za Federaciju,
- a) bakterijske zarazne bolesti, mikoze i mikotoksikoze, virusne zarazne bolesti, bolesti izazvane prionima,
- b) bolesti uzrokovane: trematodama, cestodama, nematodama, akantocefalima i pentastomidama, ektoparazitima, protozoama,
- c) mikroekonomska analiza, epidemiološki koncepti i zahtjevi u kontroli zdravlja i proizvodnje životinja, statističke metode u analizi proizvodnje i zdravlja životinja, koncept modela i modeliranje, temeljne i napredne metode ekonomske analize zdravlja i proizvodnje životinja, analiza odluka i koncept rizika, upravljanje i kontrola zdravlja životinje,

PRAVNI IZVORI I OSNOVNA LITERATURA

1. Zakon o veterinarstvu ("Službene novine Federacije BiH", broj 46/00) i drugi podzakonski akti,
2. Zakon o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 34/02),
3. Dr. P. Trumić: Zarazne bolesti domaćih životinja,
4. Cvetnić S.: Opća epizootiologija, Školska knjiga Zagreb 1993.,
5. Pfeiffer D.U.: Uvod u veterinarsku epidemiologiju, DES Sarajevo 2000.,
6. Cvetnić S.: Virusne bolesti životinja, Školska knjiga, Zagreb, 1997.,
7. Ožegović L., Pepeljnjak S.: Mikotoksikoze, Školska knjiga, Zagreb, 1957.,
8. Čanković M., Jažić A.: Parazitologija domaćih životinja, Sarajevo, 1998.,
9. Šibalić S., Cvetković Lj.: Parazitske bolesti domaćih životinja, Univerzitet u Beogradu, 1985.
10. Samuelson A.P. Nordhaus W.: Ekonomika, Mate d.o.o, Zagreb 1992.,

2. Higijena i tehnologija mesa i mesnih prerađevina, mlijeka mliječnih proizvoda

- Važnost veterinarsko-zdravstvenog pregleda, nadzora i kontrole u proizvodnji, obradi, preradi i prometu mesa i mesnih prerađevina u smislu važnosti higijene mesa i mesnih prerađevina za zaštitu ljudskog zdravlja i za suzbijanje zaraznih i parazitarnih bolesti životinja;
- Sastav i svojstvo mesa zaklanih životinja;

- Odlike raznih vrsta životinja za klanje, utjecaj rase, starosti, spola, hranidbenog stanja i načina na količinu i kakvoću mesa;
- Porijeklo mikroorganizama i važniji faktori koji utječu na njihov opstanak i razvoj u mesu i mesnim prerađevinama;
- Konzerviranje mesa hlađenjem, smrzavanjem, toplotom, soljenjem i salamurenjem, dimljenjem, sušenjem, zračenjem, dehidracija i liofilizacija, hladna sterilizacija, antibioticima i antisepticima;
- Utjecaj mikroklimatskih faktora na stanje mikroorganizama u mesu i mesnim prerađevinama (temperatura, relativna vlažnost, kiseonik i dr.);
- Mikroorganizmi značajni za higijenu i tehnologiju mesa (bakterije, plijesni, kvasci) i njihova važnija svojstva;
- Kvarjenje mesa i mesnih prerađevina uzrokovano mikroorganizmima (gnjilež, kiseljenje, sluzavost, pljesnivost, smrdljivo vrenje i dr.);
- Trovanja mesom i mesnim prerađevinama bakterijske etiologije (*Salmonella* spp, *Cl. perfringens*, *Vibrio parahaemolyticus*, nespecifična bakterijska trovanja, *Cl. botulinum* (toksinom), *St. aureus* (endotoksinom), trovanja uzrokovana plijesnima, kemijskim i drugim toksičnim materijama;
- Mikroflora mesa, mesnih prerađevina, salamure i dodataka (mesa životinja za klanje, mesa peradi, divljači, riba, rakova, školjki i drugih mekušaca);
- Sanitacija radnih prostorija, opreme, strojeva i pribora i osobna higijena radnika (čišćenje i dezinfekcija), provjeravanje učinka dezinfekcije, higijene vode i zraka;
- Mikrobiološka i toksikološka ispitivanja mesa i mesnih prerađevina na patogene mikroorganizme, toksine, (mikutoksini, pesticidi, teški metali i druge toksične materije, rezidue lijekova), kvantitativne pretrage sa interpretacijom rezultata;
- Mikrobiološki normativi u proizvodnji i kontroli i njihov značaj;
- Higijensko-tehnički i veterinarsko-zdravstveni principi izgradnje klaonice, prerada mesa, hladnjača (skladišta za čuvanje i promet mesa), mesnica i ostalih prostorija za proizvodnju i promet mesa i prerađevina mesa;
- Veterinarsko-zdravstveni pregled, nadzor i kontrola proizvodnje, transporta i prometa namirnica, mesa i mesnih prerađevina;
- HACCP - sistem kontrole;
- Postupak sa životinjama prije klanja (prijava klanja i pregled životinja prije klanja i dr.);
- Konvencionalni i vjerski koncept klanja;
- Zabrana klanja životinja;
- Prinudno klanje životinja i klanje iz nužde;
- Način klanja i obrada zaklanih životinja;
- Pregled trupova i organa zaklanih životinja;
- Odlučivanje o uporabljivosti mesa i organa za ishranu ljudi (ocjena uporabljivosti mesa);
- Meso i organi ne uporabljivi za ishranu ljudi;
- Meso i organi uvjetno uporabljivi za ishranu ljudi;
- Meso i organi uporabljivi za ishranu ljudi;
- Osposobljavanje za ishranu ljudi uvjetno uporabljivog mesa;
- Obilježavanje mesa;
- Postupak sa mesom i organima neuporabljivim za ishranu ljudi;
- Građa, sastav, razvrstavanje i kategorizacija mesa;
- Pregled peradi i pernate divljači, procjena mesa i obilježavanje zaklane peradi;
- Postupak i tehnologija klanja peradi i specifične razlike u klanju krupnih životinja;
- Pregled kunića i divljači, sa procjenom mesa;
- Slanje mesa i proizvoda od mesa na laboratorijski pregled;
- Postmortalne promjene mesa;
- Parazitarne bolesti životinja koje se prenose na čovjeka-procjenjivanje mesa;
- Veterinarsko-zdravstveni uvjeti proizvoda od mesa (kobasica, konzervi, smrznutih proizvoda, suhomesnatih proizvoda, smrznutih gotovih jela i masnoća, nus proizvoda klanja);

- Važnost veterinarsko-zdravstvenog pregleda, nadzora i kontrole u proizvodnji, preradi i prometu mlijeka i mliječnih prerađevina u smislu važnosti higijene mlijeka i mliječnih prerađevina za zaštitu ljudskog zdravlja i za suzbijanje zaraznih i parazitarne bolesti životinja;
- Pregled mlijeka i proizvoda od mlijeka sa procjenom uporabljivosti (uporabljivo, uvjetno uporabljivo i neuporabljivo za ljudsku ishranu);
- Higijensko-tehnički principi izgradnje mljekara, hladnjača (skladišta i komora za čuvanje i promet mlijeka i mliječnih proizvoda) i oprema;
- Uzorkovanje i slanje uzoraka mlijeka i mliječnih proizvoda na laboratorijski pregled (bakteriološka i kemijska pretraga);
- Značaj mlijeka u ishrani, sastav i svojstvo mlijeka, kolostruma i mlijeka drugih životinja;
- Mikroflora mlijeka, nokse i biorezidue u mlijeku;
- Utjecaj oboljenja muzara i vimena, mužnje i obrade mlijeka nakon mužje na higijensku ispravnost i kakvoću mlijeka;
- Higijena i temeljne tehnologije mliječnih proizvoda;
- Najvažnije bolesti životinja koje se mlijekom prenose na ljude;
- Pasterizacija i sterilizacija mlijeka;
- Pregled i procjena uporabljivosti riba, rakova, školjki, puževa i žaba;
- Pregled i procjena uporabljivosti jaja i proizvoda od jaja;
- Postupak sa konfiskatima i njihovo neškodljivo uništavanje, odnosno uklanjanje;
- Dezinfekcija, dezinfekcija i deratizacija uređaja i objekata u klaonicama i mljekarama;

PRAVNI IZVORI I OSNOVNA LITERATURA

1. Zakon o veterinarstvu ("Službene novine Federacije BiH", broj 46/00) i drugi podzakonski akti,
2. Zakon o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 34/02),
3. H. Beganović A.: Veterinarsko-sanitarni nadzor proizvodnje i prometa mesa,
4. Živković J.: Higijena i tehnologija mesa, I dio, Sveučilište u Zagrebu, 2002.,
5. Živković J.: Higijena i tehnologija mesa kakvoća i prerada, II dio, Sveučilište u Zagrebu, 1986.,
6. Vuković I. K.: Osnove tehnologije mesa, Veterinarski fakultet Beograd, 1998.,
7. H. Beganović A.: Mikrobiologija mesa i mesnih prerađevina, Univerzitet u Sarajevu, 1975.,
8. M. Veladžić, F. Čaklović: Instrumentalne metode u biološkoj analizi, Naučna i univerzitetska knjiga, Sarajevo 2002.,
9. Zakon o zdravstvenoj ispravnosti životnih namirnica i predmeta opće upotrebe ("Službeni list SFRJ", br. 71/72 i 52/73),
10. Zakon o zdravstvenom nadzoru nad životnim namirnicama i predmetima opšte upotrebe ("Službeni list SR BiH", broj 39/73),
11. Hadžidedić I.: Higijena i osnove tehnologije mlijeka i mliječnih prerađevina, Veterinaria-Suplement I, Sarajevo 1981.,
12. Miljković V.: Higijena i tehnologija mlijeka - za studente veterinarskog fakulteta, Naučna knjiga, Beograd 1977.,

13. Miletić S.: Mlijeko i mliječni proizvodi, Hrvatsko mljekarsko društvo, Zagreb 1994.,
14. Legislativa iz oblasti higijene i tehnologije namirnica animalnog porijekla (zbornici, službeni glasnici i službene novine).

3. Fiziologija i patologija razmnažanja, porodiljstvo i bolesti vimena,

- Fiziologija i patologija graviditeta;
- Fiziologija i patologija porođaja;
- Fiziologija i patologija puerperija;
- Patologija novorođenčadi i sisančadi;
- Bolesti vimena;
- Fiziologija: muških spolnih organa u reprodukciji, sperme i spermatozoida, ženskih spolnih organa u reprodukciji;
- Vještačko osjemenjavanje i njegova uloga u unapređenju stočarstva i sprečavanju koitalnih infekcija;
- Centri za vještačko osjemenjavanje;
- Načini vještačkog osjemenjavanja kod pojedinih vrsta domaćih životinja;
- Uvjeti za provođenje vještačkog osjemenjavanja;
- Vještačko osjemenjavanje goveda, kobilica, svinja i ovaca;
- Dobivanje ejakulata od rasplodnjaka;
- Ocjena sperme;
- Razrjeđivanje, konzerviranje i transport sperme;
- Spolni ciklus i znaci estrusa i najpovoljnije vrijeme za osjemenjavanje plotkinja;
- Dijagnostika i dužina trajanja graviditeta kod domaćih životinja;
- Patologija graviditeta (mumifikacija ploda, maceracija ploda, truljenje ploda i hidrops plodnih ovojnica);
- Patologija porođaja i puerperija;
- Smetnje plodnosti rasplodnjaka (impotencija, fimoza, parafimoza, orhitis, epididymitis i dr.);
- Oplodnja jajne ćelije, transfer embriona;
- Licenciranje i zdravstvena kontrola priplodnjaka;
- Ishrana, njega i postupak sa priplodnjacima;
- Smotre i izložbe domaćih životinja.

PRAVNI IZVORI I OSNOVNA LITERATURA

1. Zakon o veterinarstvu ("Službene novine Federacije BiH", broj 46/00) i drugi podzakonski akti,
2. Zakon o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 34/02),
3. Zakon o mjerama za unapređenje stočarstva ("Službene novine Federacije BiH", broj 23/98),
4. Prybl E.: Porodiljstvo domaćih životinja, Zagreb, 1947.,
5. Oklješa B.: Porodiljstvo domaćih životinja, Zagreb, 1946.,
6. Podžo M.: Umjetno osjemenjivanje goveda, ovaca i koza, Sarajevo, 1999.,
7. Miljković V.: Reprodukcijska i vještačko osjemenjavanje ovaca i koza, Beograd, 1986.,
8. Miljković V.: Reprodukcijska i vještačko osjemenjavanje goveda, Beograd, 1976.

4. Zoohigijena

- Značaj opšte ekologije i biofizike, mikroklimе, DDD, higijene smještaja pojedinih vrsta životinja i neškodljivo uklanjanje leševa;
- Higijenski principi smještaja domaćih životinja (objekti, voda, ventilacija, svjetlost, tlo, otpadne vode);
- Dezinfekcija, dezinfekcija i deratizacija (osnovna načela, postupak izvođenja, potrebna sredstva, oprema i kontrola izvršenja);
- Dezinfekcija objekata za držanje životinja i drugih objekata za proizvodnju, preradu i promet namirnica životinjskog porijekla;
- Higijena smještaja ovaca, goveda, svinja, peradi, konja i drugih životinja;
- Higijena transporta životinja (kamionima, željeznicom, avionom i brodom);
- Neškodljivo uklanjanje animalnog otpada;
- Izgradnja đubrišta i načina uklanjanja fekalija;
- Dezinfekcija prevoznih sredstava;
- Higijenski uvjeti koje moraju ispunjavati stočne pijace, utovarne i istovarne rampe i njihovo sanitarno održavanje;
- Karanten.

PRAVNI IZVORI I OSNOVNA LITERATURA

1. Zakon o veterinarstvu ("Službene novine Federacije BiH", broj 46/00) i drugi podzakonski akti,
2. Zakon o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 34/02),
3. Asaj A.: Zoohigijena u praksi, 1974., Zagreb,
4. Asaj A.: Zoohigijena, Veterinarski priručnik, 1989., Zagreb,
5. Ivoš J.: Zoohigijena, 1950., Zagreb,
6. Puhač I., Hrgović N., Vukičević Z.: Zoohigijena, 1989., Zagreb.
7. Veterinarski priručnik, 1976., izdanje poslovnog udruženja Veterinarskih stanica - Zagreb.

7. Propisi iz oblasti veterinarstva

- Propisi iz oblasti veterinarstva u smislu Zakon o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini ("Službene novine Federacije BiH", broj 34/02) i drugi podzakonski akti,
- Šta se podrazumijeva pod životinjama, životinjama za klanje, proizvodi životinjskog porijekla, konfiskatom, uslovnim grlom, rezidua i službeni uzorak u smislu Zakona o veterinarstvu ("Službene novine Federacije BiH", broj 46/00);
- Šta je epizootiološko područje i epizootiološka jedinica, držalac životinje, zaštita zdravlja životinja, utilizacija, neškodljivo uklanjanje, monitoring - sistem, veterinarstvo, veterinarsko javno zdravstvo, veterinarsko- zdravstveni pregled i eutanazija u smislu Zakona o veterinarstvu ("Službene novine Federacije BiH", broj 46/00);
- Šta su Mjere zaštite zdravlja životinja u smislu Zakona o veterinarstvu ("Službene novine Federacije BiH", broj 46/00);
- Zarazne bolesti od interesa za Federaciju, odnosno zarazne bolesti od posebnog interesa i kako se suzbijaju po propisima;
- Mjere za otkrivanje i sprečavanje pojave zaraznih bolesti (zaštitno cijepljenje; DDD; praćenje stanja pojave i kretanje zaraznih bolesti; označavanje životinja; registar pasa; veterinarsko-

- zdravstveni uvjeti lokacije i gradnje objekata za smještaj životinja, klanje životinja, preradu, promet i skladištenje proizvoda životinjskog porijekla);
- Mjere za suzbijanje i iskorjenjivanje zaraznih bolesti (mjere za sprečavanje i suzbijanje slinavke i šapa, mjere za sprečavanje i suzbijanje bedrenice, mjere za sprečavanje i suzbijanje svinjske kuge, mjere za sprečavanje i suzbijanje kuge peradi, mjere za sprečavanje i suzbijanje afričke kuge svinja, mjere za sprečavanje i suzbijanje bruceloze, mjere za sprečavanje i suzbijanje tuberkuloze, mjere za sprečavanje i suzbijanje plavog jezika, mjere za sprečavanje i suzbijanje Q-groznice, mjere za sprečavanje i suzbijanje infektivne anemije kopitara i dr.);
  - Pregled životinja i životinjskih proizvoda u prometu:
- a. Pasoš za životinje,
  - b. Veterinarsko-zdravstveni pregledi i kontrola u unutrašnjem prometu,
  - c. Veterinarsko-zdravstveni pregledi i kontrola u prometu preko teritorije Federacije,
  - d. Pregled životinja za klanje i proizvoda životinjskog porijekla namijenjenih ishrani ljudi;
    - Veterinarska zaštita i dobrobit životinja;
    - Organizacija i provođenje veterinarske djelatnosti:
  - a. Osnivanje i organizovanje veterinarskih organizacija, veterinarskih ustanova, veterinarske službe i samostalne veterinarske prakse,
  - b. Upravljanje veterinarskim ustanovama,
  - c. Djelatnost veterinarskih ustanova i veterinarskih organizacija,
  - d. Izvještavanje o obavljanju poslova veterinarske djelatnosti,
  - e. Veterinarski zaposlenici,
  - f. Veterinarska komora,
    - Naknade i troškovi;
    - Upravni nadzor nad primjenom Zakona o veterinarstvu ("Službene novine Federacije BiH", broj 46/00):
  - a. Zajedničke odredbe,
  - b. Federalni veterinarski inspektor,
  - c. Federalni granični veterinarski inspektor,
  - d. Kantonalni veterinarski inspektor,
    - Veterinarsko-zdravstveni uvjeti, kojima moraju udovoljavati objekti za sakupljanje, konzerviranje, skladištenje i promet sirove kože, krzna, vune i dlaka životinja;
    - Način rada i provođenje mjera kriznih štabova za zarazne bolesti životinja;
    - Karantin za uvezene životinje;
    - Nadzor nad stavljanjem u promet lijekova i veterinarsko-medicinskih sredstava.

PRAVNI IZVORI I OSNOVNA LITERATURA

1. Zakon o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 34/02),
2. Zakona o veterinarstvu ("Službene novine Federacije BiH", broj 46/00),
3. Zakon o lijekovima koji se upotrebljavaju u veterinarstvu ("Službene novine Federacije BiH", broj 15/98),
4. Pravilnik o uslovima karantina za uvezene životinje ("Službene novine Federacije BiH", broj 48/99),
5. Pravilnik o sastavu, ovlaštenju, načinu rada i provođenju mjera kriznih štabova za zarazne bolesti životinja ("Službene novine Federacije BiH", broj 44/00),
6. Pravilnik o veterinarsko-zdravstvenim uvjetima kojima moraju udovoljavati objekti za sakupljanje, konzerviranje, skladištenje i promet sirove kože, krzna, vune i dlaka životinja ("Službene novine Federacije BiH", broj 21/02),
7. Podzakonski propisi (odluke, pravilnici, naredbe, uputstva i dr.),
8. Veterinarski priručnik, 1976., izdanje poslovnog udruženja Veterinarskih stanica - Zagreb.
9. Zakon o zdravstvenoj ispravnosti životnih namirnica i predmeta opće upotrebe ("Službeni list SFRJ", br. 71/72 i 52/73),
10. Zakon o zdravstvenom nadzoru nad životnim namirnicama i predmetima opće upotrebe ("Službeni list SR BiH", broj 39/73),

8. Veterinarska služba u oružanim snagama, zaštita i spašavanje životinja i namirnica životinjskog porijekla od opasnosti i posljedica prirodnih i drugih nesreća te ratnih djelovanja

- Organizacija mjera zaštite i spašavanja;
- Organizacija Civilne zaštite, mjesto i uloga veterinara u osnivanju štabova, službi zaštite i spašavanja te jedinica civilne zaštite u Federaciji, kantonu i općini;
- Sadržaj i način provođenja mjera zaštite i spašavanja;
- Zaštita i spašavanje životinja i namirnica životinjskog porijekla;
- Asanacija terena;
- Zaštita okoliša;
- Radiološka, hemijska i biološka zaštita životinja i namirnica životinjskog porijekla;
- Prava i dužnosti organa uprave Federacije i kantona zaduženih za veterinarstvo u donošenju i organizaciji i sprovođenju Programa zaštite i spašavanja životinja i namirnica životinjskog porijekla od prirodnih i drugih nesreća u Federaciji Bosne i Hercegovine;
- Prava i dužnosti privrednih društava i drugih pravnih lica iz oblasti veterinarstva u provođenju poslova zaštite i spašavanja životinja i namirnica životinjskog porijekla;
- Evakuacija životinja i namirnica životinjskog porijekla;
- Radiološka kontaminacija životinja i namirnica životinjskog porijekla, postupak sa radiološki kontaminiranim životinjama za klanje i namirnicama životinjskog porijekla, dekontaminacija životinja za klanje, mesa i drugih namirnica životinjskog porijekla;
- Hemijska kontaminacija životinja, bojni otrovi (dejstvo, zaštita i dekontaminacija);
- Biološka kontaminacija životinja sa vjerovatnim biološkim agensima, tehnika napada, zaštita i dekontaminacija;

- Biološka kontaminacija životinja za klanje, mesa i drugih namirnica životinjskog porijekla (način kontaminacije i njene posljedice, postupak sa kontaminiranim životinjama i namirnicama životinjskog porijekla);
- Organizacija veterinarske organizacije u armiji, nivoi organizovanja;
- Organizacija, rad i nadležnosti veterinarske inspekcije u Federalnom ministarstvu obrane, Vojski Federacije BiH, kao i nadležnost vojnog veterinarskog inspektora, prava, obveze i odnos sa drugim civilnim organima, preduzećima i ustanovama.

PRAVNI IZVORI I OSNOVNA LITERATURA

1. Zakon o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 34/02),
2. Zakona o veterinarstvu ("Službene novine Federacije BiH", broj 46/00),
3. Uredba o organizaciji, sadržaju i provođenju mjera zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara ("Službene novine Federacije BiH", broj 27/98),
4. Zakon i podzakonski akti koji reguliraju rad Federalnog ministarstva obrane i Vojske Federacije Bosne i Hercegovine, te rad vojnog veterinarskog inspektora.

Praktični dio ispita

- Pregled raznih vrsta životinja prije i poslije klanja na klaonici;
- Dokazivanje postmortalnih promjena na mesu (pH, vodonik-sulfida, amonijak, proba kuhanja i pečenja);
- Trihinoskopija;
- Uzimanje briseva, uzorkovanje, pakovanje i slanje uzoraka mesa, proizvoda od mesa, mlijeka i proizvoda od mlijeka u laboratoriju;
- Dokazivanje specifične težine, masti i kiselosti mlijeka;
- Određivanje broja bakterija u mlijeku pomoću reduktaze.

Gradivo, pravni izvori i osnovna literatura usmenog dijela stručnog ispita za veterinarske tehničare i laborante)

1. Zarazne i parazitarne bolesti domaćih životinja

- Etiologija, epizootiologija, dijagnostika i profilaksa zaraznih bolesti životinja (bakterijske zarazne bolesti, mikoze i mikotoksikoze, virusne zarazne bolesti, bolesti uzrokovane: trematodama, cestodama, nematodama, akantocefalima i pentastomidama, ektoparazitima, protozoama);
- Nastajanje infekcije životinja, izvori infekcije;
- Imunitet, njegovo nastajanje i značaj, zaštitna cijepljenja;
- Uzimanje zaraznog materijala, pakovanje i slanje na bakteriološki pregled;
- Uzimanje i slanje materijala na parazitološki pregled.

PRAVNI IZVORI I OSNOVNA LITERATURA

1. Božidar S., Marković., Zarazne bolesti za III razred Veterinarske škole, 1995. Beograd, treće izdanje,
2. Adnan J., Almedina Z., Parazitologija i invazivne bolesti domaćih životinja sa praktikumom, za treći razred Veterinarsko tehničke škole, Sarajevo, 1997. godine,
3. Zakon o veterinarstvu ("Službene novine Federacije BiH", broj 46/00) i drugi podzakonski akti,

4. Zakon o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 34/02),
5. Dr. p. Trumić: Zarazne bolesti domaćih životinja,

2. Higijena i tehnologija namirnica animalnog porijekla

- Važnost veterinarsko-zdravstvenog pregleda, nadzora i kontrole u proizvodnji, obradi, preradi i prometu mesa i mesnih prerađevina u smislu važnosti higijene mesa i mesnih prerađevina za zaštitu ljudskog zdravlja i za suzbijanje zaraznih i parazitaranih bolesti životinja;
- Porijeklo mikroorganizama i važniji faktori koji utiču na njihov opstanak i razvoj u mesu i mesnim prerađevinama;
- Konzerviranje mesa hlađenjem, smrzavanjem, toplotom, solenjem i salamurenjem, dimljenjem, sušenjem, zračenjem, dehidracija i liofilizacija, hladna sterilizacija, antibioticima i antisepticima;
- Sanitacija radnih prostorija, opreme, strojeva i pribora i lična higijena radnika (čišćenje i dezinfekcija), provjeravanje učinka dezinfekcije, higijene vode i zraka;
- Mikrobiološka i toksikološka ispitivanja mesa i mesnih prerađevina na patogene mikroorganizme, toksine, (mikotoksini, pesticidi, teški metali i druge toksične materije, rezidue lijekova), kvantitativne pretrage sa interpretacijom rezultata;
- Higijensko-tehnički i veterinarsko-zdravstveni principi izgradnje klaonice, prerada mesa, hladnjača (skladišta za čuvanje i promet mesa), mesnica i ostalih prostorija za proizvodnju i promet mesa i prerađevina mesa;
- Način klanja i obrada zaklanih životinja;
- Obilježavanje mesa;
- Građa, sastav, razvrstavanje i kategorizacija mesa;
- Pregled peradi i pernate divljači i obilježavanje zaklane peradi;
- Slanje mesa i proizvoda od mesa na laboratorijski pregled;
- Parazitarne bolesti životinja koje se prenose na čovjeka;
- Trihinoskopski pregled mesa;
- Postupak sa zaplijenjenim mesom;
- Transportovanje mesa i proizvoda od mesa;
- Higijensko-tehnički principi izgradnje mljekara, hladnjača (skladišta i komora za čuvanje i promet mlijeka i mliječnih proizvoda) i oprema;
- Uzorkovanje i slanje uzoraka mlijeka i mliječnih proizvoda na laboratorijski pregled (bakteriološka i kemijska pretraga);
- Značaj mlijeka u ishrani, sastav i svojstvo mlijeka, kolostruma i mlijeka drugih životinja;
- Mikroflora mlijeka, nokse i biorezidue u mlijeku;
- Higijena i osnove tehnologije mliječnih proizvoda;
- Najvažnije bolesti životinja koje se mlijekom prenose na ljude;
- Pasterizacija i sterilizacija mlijeka;
- Postupak sa konfiskatima i njihovo neškodljivo uništavanje, odnosno uklanjanje;
- Dezinfekcija, dezinsekcija i deratizacija uređaja i objekata u klaonicama i mljekarama;
- Higijena posuđa za sakupljanje i otpremu mlijeka.

PRAVNI IZVORI I OSNOVNA LITERATURA

1. Zakon o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 34/02),
2. Zakon o veterinarstvu ("Službene novine Federacije BiH", broj 46/00) i drugi podzakonski akti,
3. Živković J.: Higijena i tehnologija mesa, I dio, Sveučilište u Zagrebu, 2002.,
4. Vuković I. K.: Osnove tehnologije mesa, Veterinarski fakultet Beograd, 1998.,

5. M. Veladžić, F. Čaklović: Instrumentalne metode u biološkoj analizi, Naučna i univerzitetska knjiga, Sarajevo 2002.,
6. Zakon o zdravstvenoj ispravnosti životnih namirnica i predmeta opće upotrebe ("Službeni list SFRJ", br. 71/72 i 52/73),
7. Zakon o zdravstvenom nadzoru nad životnim namirnicama i predmetima opće upotrebe ("Službeni list SR BiH", broj 39/73),
8. Hadžidedić I: Higijena i osnove tehnologije mlijeka i mliječnih preradevina, Veterinaria-Suplement I, Sarajevo 1981.,
9. Legislativa iz oblasti higijene i tehnologije namirnica animalnog porijekla (zbornici, službeni glasnici),
10. Higijena namirnica životinjskog porijekla za IV razred veterinarske škole, Dr. Miroslav Dakić, 2000. godina, Beograd.

3. Porodiljstvo, suzbijanje neplodnosti i vještačko osjemenjavanje

- Vještačko osjemenjavanje kao zoosanitarna i zootehnička mjera (sprečavanje koitalnih infekcija);
- Uloga i zadatak centra za vještačko osjemenjavanje;
- Ekonomski značaj vještačkog osjemenjavanja;
- Organizacija i rad na punktu za vještačko osjemenjavanje;
- Aparatura i oprema za izvođenje vještačkog osjemenjavanja;
- Postupak dobivanja sperme - vještačka vagina;
- Ocjenjivanje sperme i tehnika razrjeđivanja;
- Tehnika uvođenja sperme u genitalne organe;
- Čuvanje sperme i njeno transportovanje;
- Znaci gonjenja i vrijeme parenja;
- Dužina trajanja graviditeta kod domaćih životinja;
- Organizovani prirodni pripust;
- Odabiranje, ishrana, njega i postupak sa priplodnjacima;
- Obilježavanje životinja.

PRAVNI IZVORI I OSNOVNA LITERATURA

1. Porodiljstvo, suzbijanje neplodnosti i umjetno osjemenjavanje, Marija Filipović, Mustafa Podžo, 1997. godine, Sarajevo,
2. Zakon o veterinarstvu ("Službene novine Federacije BiH", broj 46/00) i drugi podzakonski akti,
3. Zakon o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 34/02),
4. Veterinarski priručnik, 1976., izdanje poslovnog udruženja Veterinarskih stanica - Zagreb.

4. Zoohigijena

- Higijenski principi smještaja domaćih životinja (objekti, voda, ventilacija, svjetlost, tlo, otpadne vode);
- Dezinfekcija, dezinfekcija i deratizacija (osnovna načela, postupak izvođenja, potrebna sredstva, oprema i kontrola izvršenja);

- Dezinfekcija objekata za držanje životinja i drugih objekata za proizvodnju, preradu i promet namirnica životinjskog porijekla;
- Higijena smještaja ovaca, goveda, svinja, peradi, konja i drugih životinja;
- Higijena transporta životinja (kamionima, željeznicom, avionom i brodom);
- Neškodljivo uklanjanje animalnog otpada;
- Izgradnja đubrišta i načina uklanjanja fekalija;
- Dezinfekcija prijevoznih sredstava.

PRAVNI IZVORI I OSNOVNA LITERATURA

1. Asaj A.: Zoohigijena u praksi, 1974., Zagreb,
2. Puhač I., Hrgović N., Vukičević Z.: Zoohigijena, 1989., Zagreb.
3. Veterinarski priručnik, 1976., izdanje poslovnog udruženja Veterinarskih stanica - Zagreb,
4. Zoohigijena za II i III razred srednje škole, Dr. Zoran Stojanović, Dr. Zoran Bukičević, Dr. Nebojša Hrgović, 2001. godina, Beograd,
5. Zakon o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 34/02),
6. Zakon o veterinarstvu ("Službene novine Federacije BiH", broj 46/00).

5. Propisi iz oblasti veterinarstva

- Propisi iz oblasti veterinarstva u smislu Zakon o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini ("Službene novine Federacije BiH", broj 34/02) i drugi podzakonski akti,
  - Šta se podrazumijeva pod životinjama, životinjama za klanje, proizvodi životinjskog porijekla, konfiskatom, uvjetnim grlom, rezidua i službeni uzorak u smislu Zakona o veterinarstvu ("Službene novine Federacije BiH", broj 46/00);
  - Šta je epizootiološko područje i epizootiološka jedinica, držalac životinje, zaštita zdravlja životinja, utilizacija, neškodljivo uklanjanje, monitoring - sistem, veterinarstvo, veterinarsko javno zdravstvo, veterinarsko- zdravstveni pregled i eutanazija u smislu Zakona o veterinarstvu ("Službene novine Federacije BiH", broj 46/00);
  - Šta su mjere zaštite zdravlja životinja u smislu Zakona o veterinarstvu ("Službene novine Federacije BiH", broj 46/00);
  - Zarazne bolesti od interesa za Federaciju, odnosno zarazne bolesti od posebnog interesa i kako se suzbijaju po propisima;
  - Mjere za otkrivanje i sprečavanje pojave zaraznih bolesti (zaštitno cijepljenje; DDD; praćenje stanja pojave i kretanje zaraznih bolesti; označavanje životinja; registar pasa; veterinarsko-zdravstveni uvjeti lokacije i gradnje objekata za smještaj životinja, klanje životinja, preradu, promet i skladištenje proizvoda životinjskog porijekla);
  - Mjere za suzbijanje i iskorjenjivanje zaraznih bolesti (mjere za sprečavanje i suzbijanje slinovke i šapa, mjere za sprečavanje i suzbijanje bedrenice, mjere za sprečavanje i suzbijanje svinjske kuge, mjere za sprečavanje i suzbijanje kuge peradi, mjere za sprečavanje i suzbijanje afričke kuge svinja, mjere za sprečavanje i suzbijanje bruceloze, mjere za sprečavanje i suzbijanje tuberkuloze, mjere za sprečavanje i suzbijanje plavog jezika, mjere za sprečavanje i suzbijanje Q-groznice, mjere za sprečavanje i suzbijanje infektivne anemije kopitara i dr.);
  - Veterinarska zaštita i dobrobit životinja;
  - Organizacija i provođenje veterinarske djelatnosti:
- g. Osnivanje i organizovanje veterinarskih organizacija, veterinarskih ustanova, veterinarske službe i samostalne veterinarske prakse,

- h. Izvještavanje o obavljanju poslova veterinarske djelatnosti,
- i. Veterinarski zaposlenici,
- j. Veterinarska komora,
  - Naknade i troškovi;
  - Veterinarsko-zdravstveni uvjeti, kojima moraju udovoljavati objekti za sakupljanje, konzerviranje, skladištenje i promet sirove kože, krzna, vune i dlaka životinja;
  - Karantin za uvezene životinje.

PRAVNI IZVORI I OSNOVNA LITERATURA

1. Zakona o veterinarstvu ("Službene novine Federacije BiH", broj 46/00),
2. Zakon o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 34/02),
3. Pravilnik o uvjetima karantina za uvezene životinje ("Službene novine Federacije BiH", broj 48/99),
4. Pravilnik o veterinarsko-zdravstvenim uvjetima kojima moraju udovoljavati objekti za sakupljanje, konzerviranje, skladištenje i promet sirove kože, krzna, vune i dlaka životinja ("Službene novine Federacije BiH", broj 21/02),
5. Podzakonski propisi (odluke, pravilnici, naredbe, uputstva i dr.),
6. Veterinarski priručnik, 1976., izdanje poslovnog udruženja Veterinarskih stanica - Zagreb,
7. Zakon o zdravstvenoj ispravnosti životnih namirnica i predmeta opće upotrebe ("Službeni list SFRJ", br. 71/72 i 52/73),
8. Zakon o zdravstvenom nadzoru nad životnim namirnicama i predmetima opće upotrebe ("Službeni list SR BiH", broj 39/73).

7. Veterinarska služba u oružanim snagama, zaštita i spašavanje životinja i namirnica životinjskog porijekla od opasnosti i posljedica prirodnih i drugih nesreća te ratnih djelovanja

- Organizacija mjera zaštite i spašavanja;
- Organizacija Civilne zaštite, mjesto i uloga veterinara u osnivanju štabova, službi zaštite i spašavanja te jedinica civilne zaštite u Federaciji, kantonu i općini;
- Sadržaj i način provođenja mjera zaštite i spašavanja;
- Zaštita i spašavanje životinja i namirnica životinjskog porijekla;
- Asanacija terena;
- Zaštita okoliša;
- Radiološka, kemijska i biološka zaštita životinja i namirnica životinjskog porijekla;
- Prava i dužnosti privrednih društava i drugih pravnih lica iz oblasti veterinarstva u provođenju poslova zaštite i spašavanja životinja i namirnica životinjskog porijekla;
- Evakuacija životinja i namirnica životinjskog porijekla;
- Radiološka kontaminacija životinja i namirnica životinjskog porijekla, postupak sa radiološki kontaminiranim životinjama za klanje i namirnicama životinjskog porijekla, dekontaminacija životinja za klanje, mesa i drugih namirnica životinjskog porijekla;
- Kemijska kontaminacija životinja, bojni otrovi (dejstvo, zaštita i dekontaminacija);

- Biološka kontaminacija životinja sa vjerojatnim biološkim agensima, tehnika napada, zaštita i dekontaminacija;
- Biološka kontaminacija životinja za klanje, mesa i drugih namirnica životinjskog porijekla (način kontaminacije i njene posljedice, postupak sa kontaminiranim životinjama i namirnicama životinjskog porijekla);
- Organizacija veterinarske organizacije u armiji, nivou organizovanja.

PRAVNI IZVORI I OSNOVNA LITERATURA

1. Uredba o organizaciji, sadržaju i provođenju mjera zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara ("Službene novine Federacije BiH", broj 27/98),
2. Zakon i podzakonski akti koji reguliraju rad Federalnog ministarstva obrane i Vojske Federacije Bosne i Hercegovine, te rad vojnog veterinarskog inspektora.
3. Zakon o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 34/02);
4. Zakon o veterinarstvu ("Službene novine Federacije BiH", broj 46/002)

Praktični dio ispita

- Dokazivanje postmortalnih promjena na mesu (pH, vodonik-sulfid, monijak, proba kuhanja i pečenja);
- Trihinoskopija;
- Uzimanje briseva, uzorkovanje, pakovanje i slanje uzoraka mesa, proizvoda od mesa, mlijeka i proizvoda od mlijeka u laboratoriju,
- Dokazivanje specifične težine, masti i kiselosti mlijeka;
- Određivanje broja bakterija u mlijeku pomoću reduktaze.